Z B I Ó R

UKŁADÓW ZBIOROWYCH PRACY

ROK II Warszawa, dnia 18 stycznia 1938 r. Nr 3

T R E Ś Ć:

8.

U M O W A

ustalająca warunki pracy i płacy robotników rolnych na rok służbowy 1938/39 na obszarze województwa krakowskiego.

W dniu 17 grudnia 1937 r. w Inspektoracie Pracy VII Okręgu w Krakowie została zawarta umowa w obecności p. o. inspektora pracy VII okręgu inż. Władysława Dubowika pomiędzy:

Związkiem Ziemian, reprezentowanym przez pp.: dra Stefana Sczanieckiego, Stanisława Dunina i Karola Tarnowskiego — z jednej strony i

Związkiem Zawodowym Robotników Rolnych Rz. P., reprezentowanym przez pp. Jana Kwapińskiego, Stanisława Ulatowskiego i Franciszka Dynowskiego — z drugiej strony treści następującej:

Dział I.

§ 1.

Umowa niniejsza obowiązuje od dnia 1 kwietnia 1938 r. do dnia 31 marca 1939 r. i dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, a z drugiej strony zatrudnionych przez nich ordynariuszy, a mianowicie: fornali, parobków, stróżów, pastuchów, poganiaczy, luzaków, dozorców gospodarczych, a to gumiennych, karbowych i polowych, rzemieślników folwarcznych, tj. kowali i stelmachów, oraz stałych pracownic stajennych.

Służba osobista pracodawcy, choćby pracująca dorywczo na folwarku, nie podlega niniejszej umowie.

Stawowi objęci są umową niniejszą tylko w tym wypadku, jeżeli są ordynariuszami stałymi, zamieszkującymi w mieszkaniach folwarcznych.

Inwalidzi pracujący równie skutecznie, jak pracownicy z normalną zdolnością do pracy, pobierają równe z nimi wynagrodzenie, tak w gotówce jak i w naturaliach. Inwalidzi ze zmniejszoną zdolnością do pracy pobierają odpowiednio niższe wynagrodzenie.

§ 2.

Umowa niniejsza obowiązuje na rok. Rok służbowy rozpoczyna się od dnia 1-go kwietnia 1938 r., a kończy się dnia 31 marca 1939 r. Obie strony obowiązuje wypowiedzenie trzymiesięczne indywidualnej umowy pracy przed upływem terminu wygaśnięcia niniejszej umowy, a najpóźniej dnia 31 grudnia 1938 r. Robotnikowi, któremu wymówiono pracę, pracodawca obowiązany jest wydać przy wymówieniu zaświadczenie o zwolnieniu (konotatkę). Niewypowiedzenie umowy o pracę do dnia 31 grudnia 1938 r. włącznie oznacza zawarcie umowy na rok następny. Uchylenie się przez którąkolwiek ze stron od przyjęcia wypowiedzenia umowy o pracę tejże nie przedłuża.

Konotatka winna zawierać jedynie imię i nazwisko pracownika, charakter jego pracy, czas i miejsce jego pracy, datę

zwolnienia oraz podpis pracodawcy lub jego zastępcy. Zwolnionemu pracownikowi przed opuszczeniem miejsca pracy winny być wydane wszystkie niesporne a należne za okres jego pracy świadczenia zarówno w gotówce, jak i w naturaliach. Złośliwe wstrzymanie wypłaty tego wynagrodzenia może powodować unieważnienie wydanej konotatki. Rozwiązanie stosunku służbowego w ciągu roku nastąpić może na zasadzie orzeczenia Komisji Rozjemczych lub też wyroków sądów państwowych, działających według kompetencji.

§ 3.

Zatargi wynikłe na tle umowy o pracę pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi regulują Komisje Rozjemcze, bądź sądy państwowe według kompetencji. Do czasu uzyskania właściwego orzeczenia lub wyroku nie wolno: 1) pracodawcy wstrzymać świadczeń, 2) pracownikowi przerywać pracy.

W wypadkach wyjątkowo ciężkiego przewinienia może pracodawca wstrzymać przed orzeczeniem lub wyrokiem świadczenia, w razie jednak wygrania sporu przez robotnika pracodawca winien wydać zaległe świadczenia wraz z dodatkiem miesięcznym w wysokości 2%.

W razie zalegania z wypłatą wynagrodzenia w gotówce lub w naturze, w myśl ogólnych zasad prawa przysługują robotnikowi tytułem odszkodowania za opóźnienie odsetki ustawowe, licząc od dnia wymagalności wynagrodzenia w myśl art. 248 § 2 kodeksu zobowiązań. Odsetki te należą się bez potrzeby wykazania jakiejkolwiek szkody i bez względu na to, czy pracodawca dopuścił się winy.

§ 4.

Umowa niniejsza stanowi w myśl ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr 90, poz. 706) podstawę przy zawieraniu umów indywidualnych. Indywidualne umowy pracy, zawierające warunki dla pracowników mniej korzystne, niż warunki umowy niniejszej, są nieważne, z wyjątkiem specjalnych wypadków, przewidzianych w tej umowie.

§ 5.

Umowa niniejsza nie uprawnia do obniżenia istniejących warunków wynagrodzenia niż poniżej określone, dopuszczalna

jest jednak zamiana poniżej określonych świadczeń na inne za obopólnym porozumieniem.

§ 6.

Pracodawca obowiązany jest wydać pracownikowi bezpłatnie książeczkę obrachunkową, zawierającą ilość wydanych mu ordynarii i pensji oraz spis powierzonych mu inwentarzy. W sporach o świadczenia za dowód uregulowania należności służy książeczka obrachunkowa, książka najmu i robocizny, a także pokwitowanie zawierające wykaz świadczeń wydanych w nautrze i gotówce, z datami określającymi czas, za który świadczenia te zostały wydane.

§ 7.

Zawarcie indywidualnej umowy z ordynariuszem nie może być uzależnione od trzymania przez niego posyłek. Żony pracowników nie mogą być zmuszane do pracy. Dojenie krów i inne roboty mogą się odbywać na zasadzie osobnej umowy.

§ 8.

Pracodawców oraz ich zastępców obowiązuje grzeczne traktowanie robotników i ścisłe przestrzeganie umowy, a zwłaszcza regularne wypłacanie świadczeń i płac umową przewidzianych.

Pracowników obowiązuje grzeczność wobec pracodawców i ich zastępców, ścisłe przestrzeganie zawartych umów, pilne i sumienne spełnianie obowiązków, dążność do jaknajwiększej wydajności pracy i stosowanie się do wszystkich zarządzeń pracodawcy lub jego zastępcy, odnoszących się do wykonywania obowiązków służbowych, oraz przestrzeganie wszystkich przepisów porządkowych w obrębie folwarku, jako też dbałe i staranne obchodzenie się z powierzonym sobie inwentarzem żywym i martwym.

§ 9.

Rozkład godzin pracy ustala się podług poniższej tabeli, przy czym fornale mają być zwalniani przed południem o 1/2 godziny wcześniej, aniżeli inne kategorie pracowników, a to dla koniecznego obrządku inwentarza.

Tabela czasu pracy.

Miesiąc		Praca do południa	Przerwa na śniadanie	Przerwa obiadowa	Praca po południu	Przerwa na podwieczorek
Styczeń		8—12	—	1½	1.30—4	—
Luty		7.30—12	—	1½	1.30—5	—
Marzec	1 — 15 16 — 31	7—12	—	1½	1.30—5.45 1.30—6.15	—
Kwiecień	1 — 15 16 — 30	6—12	½	1½	1.30—6.45 1.30—7.15	—
Maj	1 — 15 16 — 31	6—12	½	1½	1.30—7 30 1.30—8	½
Czerwiec		6—12	½	2	2 —8.20	½
Lipiec	1 — 15 16 — 31	6—12	½	2	2 —8.20 2 —8	½
Sierpień	1 — 15 16 — 31	6—12	½	2	2 —7.50 2 —7.15	½
Wrzesień	1 — 15 16 — 30	6—12	½	1½	1.30—6.30 1.30—6.15	—
Październik	1 — 15 16 — 31	7—12	—	1½	1.30—5.30 1.30—5	—
Listopad		7.30—12	—	1½	1.30—4.15	—
Grudzień		8—12	—	1½	1.30—3.45	—

Przyjmuje się czas słoneczny z tym, że za początek pracy z rana i po południu uważa się wyjście z podwórza, a za koniec zejście z pola. Początek i koniec pracy zaznacza się sygnałem. O ile pole odległe jest więcej niż 2 km od podwórza, robotnika należy zwolnić z pracy o 10 minut wcześniej w stosunku do każdego kilometra powyżej dwóch.

W razie pilnej potrzeby powyższy podział pracy może być zmieniony, jednak w ten sposób, aby ogólna ilość godzin pozostała ta sama.

Na żądanie pracodawcy w razie pilnej potrzeby pracownicy są obowiązani do pracy poza wyżej określonym czasem, lecz za osobnym wynagrodzeniem, po cenach 35 groszy za godzinę.

Samowolne i nieuzasadnione opuszczenie roboty podczas godzin pracy, jak i samowolne spóźnianie się do pracy jest niedozwolone i powoduje potrącenia w stosunku procentowym jak za godziny nadliczbowe.

Powyższy rozkład pracy nie obowiązuje w stosunku do pastuchów, stróżów nocnych i dozorców, o ile wykonywane przez nich roboty nie przekraczają ich zwykłych obowiązków.

§ 10.

Obrządek inwentarza odbywa się poza godzinami pracy bez specjalnej dopłaty. Budzenie i wstawanie do obrządku inwentarza oraz naszykowanie wozów i narzędzi powinno mieć miejsce nie wcześniej niż o 2 godziny przed rozpoczęciem pracy. Obrok, siano itp. karma dla inwentarza mają być przygotowane uprzednio w godzinach pracy w miejscach na to wyznaczonych.

Kolejne dyżury przy inwentarzu w nocy lub w dni świąteczne obowiązują wszystkich fornali bez specjalnej dopłaty. Dla fornali sypiających w stajni winna być urządzona prycza. Pastuch, jak również kolejno stałe pracownice stajenne są wolni od pracy co trzeci dzień świąteczny (niedziele i święta) i na ten czas zastępują się wzajemnie bez żadnej dopłaty, o ile zaś jest tylko jeden pracownik do obsługi bydła, to na ten czas zastępuje się go przez innego na ten cel wyznaczonego pracownika, za wynagrodzeniem powszedniego dnia pracy.

Praca w dni świąteczne może być wykonywana za obopólną zgodą i na warunkach 40 groszy za godzinę.

Stróże nocni mają codziennie wolny czas do zakończenia robót przedpołudniowych w miesiącach: listopadzie, grudniu, styczniu i lutym, z wyjątkiem pory obiadowej aż do rozpoczęcia stróżowania, następnie zaś mogą być zatrudnieni przy robotach koło inwentarza, w domu itp. Jeżeli stróż nocny w miesiącach letnich stróżuje w porze obiadowej, wówczas otrzymuje później czas wolny, równy przerwie obiadowej. W miesiącach od 1 października do 31 marca stróż nocny otrzymuje od pracodawcy kożuch lub inne odpowiednie ciepłe okrycie na czas warty.

Stróż przyłapany na spaniu podczas pełnienia obowiązków stróżowania może być karany za pierwszym razem grzywną w wysokości 3 kg żyta, za drugim razem grzywną w wysokości 6 kg żyta, za trzecim razem wydaleniem.

§ 11.

W dni ulewne i wyjątkowej niepogody roboty w polu nie powinny być wykonywane.

§ 12.

Ordynariusz pobiera płacę w gotówce i ordynarię, przewidzianą dla poszczególnych powiatów lub ich części w § 15 niniejszej umowy.

Wypłatę gotówkową uskutecznia się z dołu kwartalnie lub za obopólnym porozumieniem — miesięcznie, nie później jak w siedem dni po danym terminie. Ordynarię wydaje się z góry i to w pierwszych dwóch tygodniach każdego kwartału. W wypadku spóźnienia z wydaniem ordynarii dłużej niż jeden miesiąc, niespowodowanego wypadkami losowymi, otrzymuje ordynariusz za każdy miesiąc zwłoki ustawowy procent w zbożu jako odszkodowanie, z wyjątkiem drugiego kwartału, w którym winna być wydana co najmniej połowa przypadającej ordynarii w terminie.

§ 13.

W skład ordynarii wejdzie 3 q pszenicy, 6 q żyta, reszta w zbożu jadalnym z wyłączeniem owsa. Zboże wydawane na ordynarię musi być dobre, zdrowe i dobrze oczyszczone. W majątkach podkarpackich i innych, w których pszenicy się nie produkuje, obowiązuje stosunek 2 q pszenicy.

§ 14.

Mielenie zboża odbywa się na koszt pracodawcy, w młynie przez pracodawcę wskazanym, przy czym nie więcej niż połowa ordynarii może być zmielona na pytel.

W zamian za pokrycie rzeczywistego kosztu przemiału może pracodawca wydać pracownikowi 10% tej ilości zboża, jaka miała by zostać oddana do przemiału.

§ 15.

Obowiązujące wynagrodzenie w stosunku rocznym wynosi:

I. Powiat Bochnia z wyjątkiem okręgu Wiśnicz Sąd.
„ Kraków z wyjątkiem okręgu Podgórze Sąd i Skawina Sąd.
„ Brzesko — okręg całego powiatu.
„ Chrzanów — okręg Krzeszowice Sąd.
„ Mielec — okręg Mielec Sąd.
„ Tarnów — okręg Tarnów Sąd.

Ordynaria 12½ q i pensja 160 zł.

II. Powiat Biała — okręg całego powiatu.
„ Jasło — okręgi Brzostek Sąd i Jasło Sąd.
„ Chrzanów — okręg Chrzanów Sąd.
„ Dąbrowa — okręg całego powiatu.
„ Myślenice — okręg Dobczyce Sąd.
„ Kraków — okręgi Podgórze Sąd i Skawina Sąd.
„ Mielec — okręgi Radomyśl Wielki Sąd.
„ Ropczyce — okręgi Ropczyce Sąd i Dębica Sąd na południe od linii kolejowej.
„ Tarnów — okręg Tuchów Sąd.
„ Wadowice — okręg całego powiatu.
„ Bochnia — okręg Wiśnicz Sąd.
„ Żywiec — okręg całego powiatu z wyjątkiem okręgu Sucha Sąd.

Ordynaria 12 q i pensja 140 zł.

III. Powiat Ropczyce — okręgi Pilzno Sąd i Dębica Sąd na północ od linii kolejowej.
,, Chrzanów — okręg Jaworzno Sąd.
,, Limanowa — okręg całego powiatu.
,, Myślenice — cały powiat z wyjątkiem okręgu Dobczyce Sąd.
,, Nowy Sącz — okręg całego powiatu.
,, Jasło — okręg Żmigród Sąd.
,, Gorlice — okręg całego powiatu.
,, Żywiec — okręg Sucha Sąd.
,, Tarnów — okręg Ciężkowice Sąd.
,, Nowy Targ — okręg całego powiatu.

Ordynaria 11 q i pensja 130 zł.

§ 16.

Stelmasi i niekwalifikowani rzemieślnicy otrzymują co najmniej o 2 q ordynarii więcej, przy tym zwiększa się o 1 q ilość pszenicy i o 1 q ilość żyta, oraz wyższą o 50% pensję aniżeli ordynariusz.

Natomiast kwalifikowani rzemieślnicy, wykazujący się przepisanym dowodem uzdolnienia, otrzymują o 3 q ordynarii więcej, przy tym zwiększa się o 1½ q ilość pszenicy i 1½ q ilość żyta, oraz wyższą o 100% pensję aniżeli ordynariusz.

§ 17.

Polowi i karbowi otrzymują taką ordynarię jak fornale, przewidzianą dla danej kategorii powiatów, oraz pensję: polowi o 25%, a karbowi o 50% więcej niż fornale.

§ 18.

Luzacy (poganiacze), mastalerze itp. żonaci lub posiadający rodzinę na wyłącznym swoim utrzymaniu otrzymują o 1 q ordynarii i pensji o 10 zł mniej niż fornale, nieżonaci zaś otrzymują tylko 50% świadczeń w naturze i gotówce fornala.

Luzak nie jest obowiązany do obrządku inwentarza, z wyjątkiem wypadków zastępstwa chorego fornala.

§ 19.

Zależnie od umowy przy godzeniu ordynariusz otrzymuje 0.20 ha pola należycie wynawożonego pod ziemniaki i 5 q gotowych ziemniaków, bądź też 30 q gotowych ziemniaków. Ponadto pracownicy otrzymują 0.036 ha (100 sążni) pola obrobionego i wynawożonego w pobliżu domu pod ogrodowiznę.

Sadzenie ziemniaków winno odbywać się, jeżeli nie umówiono inaczej w danym majątku, w połowie między początkiem i końcem sadzenia ziemniaków dworskich. Pole przeznaczone pod ziemniaki powinno być w takim samym stanowisku, jak pole przeznaczone pod ziemniaki dworskie. Przygotowanie mechaniczne ziemi pod ziemniaki i obróbka ich winny być takie same, jak ziemniaków dworskich. Zastrzega się, że wszystkie ziemniaki pracowników powinny być sadzone obok siebie w jednym miejscu.

O ile pracownik nie posiada sadzonek, może otrzymać je od pracodawcy w ilości potrzebnej do zasadzenia należnej roli, wówczas z przewidzianej w umowie ilości roli potrąca się przestrzeń ziemi, odpowiadającą ilości wydanych ziemniaków.

§ 20.

Ordynariusz może trzymać na oborze dworskiej jedną krowę z przychówkiem do 2 miesięcy. O ile ordynariusz ugodzony został bez prawa trzymania krowy, otrzymywać będzie mleko niezbierane w ciągu sześciu miesięcy zimowych po $1^1/_2$ litra, zaś w ciągu sześciu miesięcy letnich po $2^1/_2$ litra mleka dziennie.

Rzemieślnicy mogą trzymać dwie krowy z przychówkiem do 2 miesięcy. O ile rzemieślnik ugodzony został bez prawa trzymania drugiej krowy, otrzymuje w ciągu sześciu miesięcy zimowych po $1^1/_2$ litra, zaś w ciągu 6-ciu miesięcy letnich po $2^1/_2$ litra mleka dziennie. W razie zaś zakazu przez pracodawcę trzymania dwóch krów, otrzymuje rzemieślnik w ciągu sześciu miesięcy zimowych po 3 litry, a w ciągu sześciu miesięcy letnich po 5 litrów mleka dziennie.

W wypadkach trzymania przez pracownika jednej krowy, otrzymuje on za okres zapuszczenia krowy i to raz do roku — 120 litrów mleka niezbieranego.

Wprowadzenie do dworskiej obory nowej sztuki bydła nie może nastąpić bez uprzedniego zezwolenia pracodawcy lub jego zastępcy, a to dla uniknięcia zawleczenia zarazy.

W wypadku trzymania krowy przez ordynariusza, pracodawca daje latem bezpłatnie utrzymanie na wystarczającym pastwisku, takim jak dla bydła dworskiego, z wyjątkiem sztucznych pastwisk. W razie braku odpowiedniego pastwiska należy wydawać dostateczną ilość zielonej paszy.

Na zimę wydaje się na każdą krowę 6 q gotowych ziemniaków lub 9 q buraków, albo też 12 q liści buraków cukrowych należycie zakonserwowanych, albo 12 q dołowanych wytłoków lub 15 litrów wywaru dziennie na krowę. Poza tym 8 kg sieczki i plew zbożowych dziennie na krowę oraz potrzebne plewy dla trzody chlewnej.

Trzymanie kur jest dozwolone, trzymanie zaś gęsi, kaczek, gołębi i królików uzależnia się od zgody pracodawcy.

§ 21.

Ordynariusz otrzymuje opał w stosunku rocznym w ilości 20 q węgla i 3 m przestrzenne suchego drzewa szczapowego, wydawane miesięcznie z góry. W zamian za węgiel może być wydawane drzewo w stosunku $2^1/_2$ q węgla = 1 m przestrzenny drzewa szczapowego, względnie = $1^1/_2$ m przestrzennego trzebieży.

Ponadto pracownik otrzymuje dla oświetlenia naftę w ilości 12 litrów na okres 6-ciu miesięcy zimowych i 4 litry na okres 6-ciu miesięcy letnich.

§ 22.

Ordynariusz otrzymuje mieszkanie, składające się co najmniej z jednej izby z podłogą drewnianą oraz komorą. Izby winny być wytynkowane, a co najmniej dokładnie wylepione, ze szczelnymi drzwiami i oknami na zawiasach. W oknach mają być całe szyby, a w razie stłuczenia się szyb pracownik jest obowiązany wstawić je w ciągu dwóch tygodni. Wapna do bielenia dostarcza pracodawca dwa razy do roku w ogólnej ilości 15 kg na mieszkanie.

Mieszkania mają być ze szczelnym dachem. Tam, gdzie dachy są popsute, muszą być one naprawione w ciągu miesięcy letnich. W majątkach, gdzie woda zacieka do piwnic i mieszkań pracowników, winny one być zabezpieczone w ciągu lata od wody napływowej.

W wypadku gdy w mieszkaniach pracowników nie zostały ułożone podłogi, pracodawca winien wydać dodatkowo 3 q węgla w stosunku rocznym ponad normę przewidzianą w § 21.

Pracodawcy winni dbać, aby otoczenie mieszkań pracowników było higieniczne. Obowiązuje wybrukowanie dostępu do studzien oraz zastąpienie zgniłych cembrzyn nowymi lub też zapewnienie pracownikom w inny sposób zdrowej i czystej wody do picia. Zbiorniki na nawóz nie mogą się znajdować w bliższej odległości aniżeli 20 m od mieszkań służbowych. Pracownicy mają składać nawóz ze swoich chlewów w przeznaczonym na to miejscu.

W pobliżu mieszkań mają się znajdować zasłonięte ustępy w dostatecznej ilości, które pracownicy obowiązani są utrzymywać w porządku i czystości. Gdzie jest odpowiednie pomieszczenie w dotychczasowych budynkach lub nowo budowanych mieszkaniach, winna być urządzona łaźnia. W innych mieszkaniach, o ile istnieje możliwość, pracodawcy są obowiązani do urządzenia kąpieli.

Pracownicy są obowiązani utrzymywać mieszkania i otoczenie w porządku. Trzymanie inwentarza i królików oraz rąbanie drzewa w mieszkaniu jest stanowczo wzbronione. Sublokatorów nie wolno przyjmować bez zgody pracodawcy, któremu przy wprowadzeniu ma być zameldowany skład rodziny pracownika.

Pracodawca obowiązany jest dostarczyć robotnikom specjalną izbę na kostnicę, o ile w mieszkaniach robotniczych znajduje się wolna izba.

§ 23.

Pracownik otrzymuje pomieszczenie na ziemniaki, pomieszczenie dla bydła we wspólnej czeladnej oborze lub w specjalnie przeznaczonym na to budynku oraz pomieszczenie dla dwóch sztuk dorosłych trzody chlewnej i pomieszczenie na opał. Nadto w miarę potrzeby słomę do sienników, na ściółkę i na przykrycie okopowizny.

§ 24.

Obowiązujące wynagrodzenie dla stałych pracownic stajennych w stosunku rocznym wynosi:

w I-szej kategorii powiatów określonych w § 15 — ordynaria 9 q, w tym 2 q pszenicy, i pensja zł 145.

w II-giej i III-ciej kategorii powiatów, określonych w § 15 — ordynaria 8 q zboża, w tym 2 q pszenicy, i pensja zł 130.

Przy wydawaniu ordynarii obowiązuje § 14 umowy.

Nadto stałe pracownice stajenne mają prawo trzymania jednej krowy lub otrzymywać $1^1/_2$ litra mleka niezbieranego dziennie. Poza tym stałe pracownice stajenne otrzymują 0,15 ha pola wynawożonego pod ziemniaki i 0,027 ha (czyli 75 sążni) pola pod ogrodowiznę, tudzież 15 q węgla i 3 m przestrzenne drzewa szczapowego. W razie zamiany opału ma zastosowanie przepis § 21 niniejszej umowy.

§ 25.

Pracownicy otrzymują w razie potrzeby:

1) a) zbiorową furmankę do jednego z najbliższych młynów i z młyna,
   b) do zwózki w dni powszednie swoich produktów rolnych, wyprodukowanych w tymże folwarku,
   c) po księdza, z chrztem, ślubem i pogrzebem.
2) jedną furmankę na miesiąc w dzień świąteczny wybrany przez pracowników do najbliższego miasta, względnie stacji kolejowej, o ile odległość tejże wynosi więcej niż 2 km.

Fornalowi, jadącemu w interesie pracowników furmanką w powszednie czy też świąteczne dni, nie należy się żadne dodatkowe wynagrodzenie, jak również za kolejne wyjazdy w dni świąteczne, po lekarza, do kościoła itp.

Wyjazdy, noszące wyraźnie charakter wyjazdów prywatnych pracodawcy poza godzinami pracy, winny być wynagradzane jako praca poza godzinami służbowymi, a więc 35 groszy, a w dni świąteczne 40 groszy.

§ 26.

Pracownikowi wysłanemu w drogę należy się tytułem strawnego za całą dobę zł 2, za obiad 90 groszy, za kolację 70 groszy, nadto w razie konieczności noclegu należy się pracow-

nikowi zwrot rzeczywistych wydatków za nocleg. Opóźnienie posiłku o 2 godziny nie pociąga za sobą wypłaty strawnego. W drodze godziny pracy nie obowiązują.

§ 27.

Pracownik otrzymuje w ciągu roku na żądanie 12 dni płatnego urlopu w dni nieświąteczne. Wybór dni urlopu odbywa się w porozumieniu z pracodawcą lub jego zastępcą. Poza tym odchodzącemu robotnikowi należy się 6 dni wolnych od pracy na wyszukanie posady, bez potrącenia świadczeń.

§ 28.

Robotnicy zatrudnieni przy sianiu nawozów sztucznych otrzymują 20 gr od 1 ha oraz worki dla ochrony odzieży, zaś przy sianiu azotniaku i wapna — okulary na oczy. Do tych ostatnich prac nie można używać pracowników młodocianych, nie mających ukończonych 18 lat.

§ 29.

Na wypadek śmierci pracownika jego żona i dzieci mają otrzymywać przez pół roku połowę wszystkich świadczeń zarówno w gotówce jak i w naturaliach, przewidzianych w niniejszej umowie. O ile ziemniaki zostaną zasadzone przed śmiercią pracownika, zbiór ich przypada na własność rodziny zmarłego.

W razie śmierci pracownika rodzina otrzymuje zapomogi 25 zł, na wypadek śmierci żony pracownika otrzyma on tytułem zapomogi 20 zł, a na wypadek śmierci dziecka 15 zł zapomogi. We wszystkich wyżej wymienionych wypadkach otrzyma pracownik lub jego rodzina trumnę, zrobioną na miejscu, względnie równoważnik w gotówce w razie odmowy przyjęcia trumny.

§ 30.

Do czasu wprowadzenia ustawowego ubezpieczenia na starość pracodawcom nie wolno przy końcu roku służbowego wręczać terminatek tym ordynariuszom, którzy przepracowali na dobro pracodawcy lub danego gospodarstwa 25 lat. Powyż-

szy okres 25 lat liczy się dla ordynariuszy od ukończenia 18-go roku życia. Tytułem do zwolnienia tych ordynariuszy nie może być niezdolność do pracy, lecz przewinienia służbowe. Ordynariusze, objęci tym paragrafem, obowiązani są do wykonywania swych obowiązków w granicach swych zdolności do pracy, mimo przepracowanych 25 lat. W wypadku stwierdzonej zupełnej niezdolności do pracy z powodu starości, pracownik nie jest obowiązany do pracy i w tym wypadku świadczenia jego mogą być obniżone, jednak nie niżej niż do połowy świadczeń ordynariusza.

Udowodnienie zupełnej niezdolności do pracy lub jej zmniejszenia ciąży na pracowniku.

§ 31.

Rezerwistom powołanym na ćwiczenia lub w razie mobilizacji wydaje się świadczenia zgodne z obowiązującymi w tej mierze ustawami i nie uważa się tego za przerwę w pracy (do § 30 niniejszej umowy).

Dział II.

Robotnicy sezonowi.

§ 1.

Umowa niniejsza dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony robotników sezonowych na rok służbowy 1938/39.

§ 2.

Za robotników sezonowych uważa się tych robotników, którzy mieszkają u pracodawców we wspólnych koszarach i którzy zobowiązują się kontraktem do stałej pracy do robót rolnych w sezonie od dnia ich zakontraktowania aż do ukończenia wszystkich robót rolnych.

O ile okres pracy sezonowej nie był z góry ustalony, obowiązuje obustronnie 14-to dniowe wypowiedzenie pracy.

§ 3.

Ustala się trzy kategorie robotników sezonowych:

Kategoria I-sza — kobiety ponad lat 16 i mężczyźni od lat 17 do 20 ukończonych.

Kategoria II-ga — mężczyźni ponad 21 do 24 lat.

Kategoria III-cia — mężczyźni ponad 24 lata.

§ 4.

Obszar województwa krakowskiego dzieli się na dwa rejony: do pierwszego rejonu należą miejscowości wymienione w § 15 Działu I umowy dla I grupy wynagrodzenia ordynariuszy, a do drugiego rejonu należą pozostałe miejscowości, czyli II i III grupa wynagrodzenia ordynariuszy.

§ 5.

Ustala się następujące minimalne wynagrodzenie robotników sezonowych w złotych:

Rejony	Kategorie robotników		
	I.	II.	III.
I-szy	34 zł	36 zł	38 zł
II-gi	30 zł	32 zł	34 zł

§ 6.

W razie wydawania naturalii, od wyszczególnionego w § 5 wynagrodzenia gotówkowego można potrącić rzeczywistą wartość naturalii.

§ 7.

Wypłatę wynagrodzenia uskutecznia się co miesiąc z dołu, z tym, że w okresie pierwszych dwóch miesięcy pracodawca ma prawo potrącć 40% wypłaty; potrącona suma winna być wypłacona pracownikom przy ostatniej wypłacie z końcem sezonu.

§ 8.

Pracodawca obowiązany jest dostarczyć robotnikom sezonowym wspólne mieszkanie, oddzielne dla kobiet i mężczyzn, opał i światło.

§ 9.

Oprócz powyższych obowiązują §§ 3, 4, 8, 9 i 11 Działu I niniejszej umowy.

Dział III.

Stali robotnicy dniówkowi.

§ 1.

Umowa niniejsza obowiązuje na rok służbowy 1938/39 z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej strony wszystkich stale zatrudnionych przez nich robotników dniówkowych.

§ 2.

Za stałych robotników dniówkowych uważa się tych robotników, którzy zawierają z pracodawcą indywdualne umowy i których ilość dni pracy wynosi nie mniej niż 150 w ciągu roku.

§ 3.

Kategorie robotników oraz podział na rejony określa się jak w §§ 3 i 4 Działu II niniejszej umowy.

§ 4.

Ustala się następujące minimalne wynagrodzenie dzienne gotówkowe w złotych dla stałych robotników dniówkowych:

Miesiące		Rejony	Kategorie robotników I.	II.	III.
I.	Kwiecień, Maj, Czerwiec	1.	0.90	1.00	1.10
		2.	0.80	0.90	1.00
II.	Lipiec, Sierpień, Wrzesień, Październik	1.	1.20	1.30	1.50
		2.	1.10	1.20	1.40
III.	Listopad, Grudzień, Styczeń, Luty, Marzec	1.	0.80	0.90	1.00
		2.	0.70	0 80	0.90

§ 5.

Wypłaty należy uskuteczniać co tydzień z dołu, przy czym przez okres pierwszych 50 dni roboczych pracodawca ma prawo potrącić 1/3 zarobku. Potrącona suma winna być wypłacona pracownikowi z końcem okresu, na jaki została zawarta umowa, nie później jednak niż 31 marca 1939 r.

§ 6.

Oprócz powyższych obowiązują §§ 3, 4, 8, 9 i 11 Działu I niniejszej umowy.

Ugoda niniejsza zostaje sporządzona i podpisana w 3-ch egzemplarzach, z których jeden pozostaje w Inspektoracie Pracy VII Okręgu, drugi zostaje przeznaczony dla Związku Ziemian, a trzeci dla Związku Zawodowego Robotników Rolnych Rz. P.

Kraków, dnia 17 grudnia 1937 r.

Przewodniczący:

(—) *inż. Władysław Dubowik*

w imieniu
Związku Ziemian

(—) *Karol Tarnowski* m. p.
(—) *Stanisław Dunin* m. p.
(—) *dr Stefan Sczaniecki* m. p.

w imieniu
Związku Zawodowego
Robotników Rolnych Rz. P.

(—) *Jan Kwapiński* m. p.
(—) *Stanisław Ulatowski* m. p.
(—) *Franciszek Dynowski* m. p.

TŁOCZONO Z POLECENIA MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

ZAMÓWIENIA I WPŁATY NALEŻY KIEROWAĆ POD ADRESEM MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ, WARSZAWA UL. DŁUGA 38/40.

Drukarnia Państwowa Nr 95721. 10.I.1938. 1000.

Prenumerata roczna 20 zł. **Cena niniejszego numeru 40 gr.**